

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ,
ПРАГМАТИКИ
ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**

Випуск 16

Збірник наукових праць

Київ – 2009

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ,
ПРАГМАТИКИ
ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**

Випуск 16

Збірник наукових праць

Київ – 2009

ББК 81я43

П78

УДК 800

Відповідальний редактор –

доктор філологічних наук, професор **Корбозерова Н.М.**

Відповідальний секретар –

кандидат філологічних наук, доцент **Орличенко О.В.**

Редакційна колегія:

доктор філологічних наук, професор **Гетьман З.О.**

доктор філологічних наук, професор **Гуйванюк Н.В.**

доктор філологічних наук, професор **Жайворонок А.О.**

доктор філологічних наук, професор **Карабан В.І.**

доктор філологічних наук, професор **Кочерган М.П.**

доктор філологічних наук, професор **Крючков Г.Г.**

доктор філологічних наук, професор **Ставицька Л.О.**

доктор філологічних наук, професор **Старикова О.М.**

доктор філологічних наук, професор **Стеріополо О.І.**

доктор філологічних наук, професор **Чередниченко О.І.**

доктор філологічних наук, професор **Швачко С.О.**

доктор філологічних наук, професор **Шумарова Н.П.**

Друкується за рішенням Вченої ради Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 3 від 30 жовтня 2012 року).

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу мовної інформації.
Серія КВ №7411 від 09.06.2003р.*

*Фахове видання з філологічних наук.
Бюлетень ВАК України №3 від 2010 року.
Перелік №174.*

Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка / відп. ред. Н. М. Корбозерова. – К. : Логос, 2002–2009.

Вип. 16 / відп. ред. Н. М. Корбозерова. – К. : Логос, 2009. – 575 с. – Бібліограф. в кінці ст.

П78

Збірник вміщує статті, в яких досліджуються актуальні проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики.

Розраховано на широке коло філологів, викладачів вузів, докторантів, аспірантів та пошукувачів.

ББК 81я43

©Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, 2009

ГОРЕНКО О. П.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

БІБЛІЙНИЙ ОНОМАСТИКОН ЯК СИНТЕЗ ОНТОЛОГІЧНОГО ТА ГНОСЕОЛОГІЧНОГО

У статті розглядається езотеричний та міфологічний досвід тлумачення біблійних імен; досліджується їхній герменевтичний потенціал; окреслюються перспективні методологічні підходи та проблемно-тематичні напрямки, що дозволяють поглибити розуміння літературного антропоніма.

Ключові слова: біблійний ономастикон, герменевтичний потенціал, оноματοлогія, тетраграматон, літературний антропонім.

В статье рассматривается эзотерический и мифологический опыт интерпретации библейских имен; исследуется их герменевтический потенциал; определяются перспективные методологические подходы и проблемно-тематические направления, позволяющие углубить понимание литературного антропонима.

Ключевые слова: библейский ономастикон, герменевтический потенциал, оноματοлогия, тетраграмматон, литературный антропоним.

The article focuses on the problem of a personal name which is analyzed in the historical perspective of its cultural discourse. Such an approach helps to expose ontological and gnosiological characteristics of a proper name, to clear up notional aspects and the volume of this phenomenon.

Key words: biblical onomasticon, interpretational potential, onomatology, tetragrammaton, literary name, anthroponomy, anthroponomical discourse.

У найдавніших джерелах акт вимовляння імені асоціюється із первісними моментами буття, моментами його зародження. “Іменами просякнута вся культура зверху донизу, все людське буття, все життя. Без імен життя перетворилося б у буття для сліпих і глухонімих ... , а світ перетворився б на страшну безодню темряви і хаосу” [1:238]. Величезне значення для адекватного розуміння гносеологічної природи та історико-культурної функції феномену імені мають біблійні тексти, які стали об’єктом прискіпливої уваги багатьох досліджень. Отже **метою** даної публікації є аналіз герменевтичного потенціалу біблійних імен, що закладає підґрунтя для більш глибокого вивчення літературних антропонімів. Розширення дискурсу біблійної оноματοдоксії та введення його у сучасний культурно-цивілізаційний контекст зумовлює **актуальність** цієї роботи. **Матеріалом** дослідження послуговували дискусійні наукові праці, присвячені різним аспектам біблійної оноματοлогії.

У Старому Завіті значна увага приділяється як імені взагалі, так і

імені Бога зокрема. Для біблійних персонажів ім'я є чимось більшим, ніж просто ідентифікацією людини. Ім'я у Біблії є фактором самої дійсності, відбиттям особистості носія. Свідченням цього є значення старозавітного слова “ім'я” – “shem”. Цей іменник зустрічається у Старому Завіті приблизно 770 разів у однині і 84 рази у множині. Етимологічно слово “shem” пов'язують з коренем “waw” (від арабського “wasama”) – “знак”, “тавро”, “печатка”, чи дієсловом “shamah” – “слугувати знаменням, знаком” [2:10]. Це слово використовується у кількох значеннях у контексті Старого Завіту. По-перше, воно має значення “ім'я”, як, наприклад, у Руфі (Рт. 1,2). Втім “shem” часто має значення слави, репутації. У Книзі Буття згадується про велетнів, які означаються як “славетні велети давнини” (Бт. 6.4). До речі цей вираз “славетні люди” на івриті звучить як “люди імені”. Натомість люди “поганої репутації” названі як “люди без імені” (Іов 30.8). Це ж слово в значенні слави пов'язане з іншим старозавітним словом “zeker”, яке означає пам'ять, пам'ятник. Використання shem разом з zeker є ознакою увічнення пам'яті: “Ось вам Ім'я Моє на віки, і пам'ять про Мене з роду в рід” (Вих. 3.15).

У концептуальному світі давньосемітської культури ім'я та дійсність були тісно взаємопов'язані. Цей зв'язок бере початок від самого творення. У книзі Буття пропонується власна теорія походження мови, що розгортається в оповіді про наділення Адама мовою. Тут розповідається про те, як створив “Господь Бог із землі усіх тварин польових і усіх птахів небесних і привів до людини, щоб бачити, як вона нарече їх. І як нарече людина всяку живу істоту, таке й є ім'я її” (Буття, 2:19–20). На думку У. Еко тлумачення цього фрагменту є “справою доволі складною”, оскільки “тут з'являється притаманна й іншим релігіям та міфологіям тема Номотета-Законодавця, тобто першого творця мови”. Складність полягає саме в тому, що цей фрагмент не вирішує питання: “Чи будь-яке ім'я, дане Адамом, було тим іменем, яке тварина повинна була мати, виходячи з її природи, або ж Номатет дав його довільно, ad placitum, та встановив тим самим певну конвенцію?” [3:18]. Тобто вже у Старому Завіті питання “за природою” або “за домовленістю” було відкритим, хоча йому і приділялась надзвичайно велика увага.

Зовсім особливе місце у Старому Завіті займає ім'я Бога. Всупереч трансцендентній сутності, Бог у своїх стосунках з людиною ніколи не залишається до кінця “анонімним”, навпаки, Він відкриває

частку Себе в імені, яке складається з чотирьох літер, так званого “тетраграматона” – YHWH або hwhy. Це ім’я зустрічається близько семи тисяч разів (6828). Традиційно походження тетраграматона пов’язано з фразою із Виходу: “Я є Сущий”, “Я той, хто є” – саме так Бог відкрився Мойсею на запитання про ім’я Боже (Вх. 3,14–15). Як відзначає О. Сирцова, “східна традиція монотеїзму й інтелектуального монізму Біблії змогла висунути ідею Буття, Сущого без “небуття поза Ним” і розвинути уявлення про абсолютно єдиного самодостатнього Творця. Він – єдине божественне начало всього – Сущий, YHWH, – яке не має поряд із собою нікого іншого, ніякої пари чи альтернативи” [4:61]. Сучасні дослідники вважають, що те, як це ім’я вимовлялось, ми ніколи не дізнаємось: Ягве є тільки припущенням. Згідно з єврейською традицією правильна вимова цього слова була втрачена у середні віки. Хоча, може, це трапилось набагато раніше, ще до появи Нового Завіту, оскільки вже у “цей період тетраграматон вголос не вимовлявся” [2:19]. Скоріш за все, висловлює припущення В. Герасимчук, що “страх вимовляти це ім’я був викликаний неправильним тлумаченням Божого повеління побити камінням усіх, хто зневажає ім’я Його” [ibidem]. Однак, на нашу думку, обачне ставлення до імені Божого пояснюється дещо простіше. Так наказує сам Бог. Треба лише згадати Десять заповідей Іудаїзму, дарованих Мойсеєм людям від імені Бога. Третя з них, зокрема, повеліває: “Не прикликай імені Господа, Бога твого, даремно, бо не помилує Господь того, хто призиватиме Його ймення даремно”.

Тетраграматон завдяки своїй величезній святості став вимовлятися тільки першосвящениками у святилищі під час богослужінь народу та у свято Йом Киппур (День Спокути). Але після смерті Симона Праведного, одного з найвидатніших першосвящеників другої половини III ст. до Р. Х., замість його імені hwhy при читанні (не на письмі) вимовлялось “adonay”, що вже фактично практикувалось поза храмом [ibidem]. Слов’янський, російський і багато інших європейських перекладів вже просто наслідували цю давню традицію. Американський дослідник Харольд Блум посилається на розвідку Е. Бікермана “Історичні засади Постбіблійного Іудаїзму”, в якій, зокрема, відзначається факт суттєвих змін у використанні Божественних імен після завоювання Александром Македонським Палестини у 333 р. до Р. Х. Оскільки

Боже ім'я розглядалось як магічне і було забороненим для вимовляння, то замість нього Бога називали Елохімом (божественна істота) або Адонаєм (мій повелитель). У 1518 р. Петро Галатейський, духовик Лева Х, запропонував читати голосні слова “Адонай” та приголосні hwhy як одне слово, що призвело до появи імені “Іегова”, котре з філологічної точки зору визнається неприпустимим. Головним іменем Біблії вважається таки hwhy, правильне вимовляння якого хвилювало багатьох, втім всупереч великій кількості припущень, воно так і залишилось невідомим. Дослідження філологів та богословів дозволяють вважати, що тетраграматон у Давньому Ізраїлі вимовлявся як Ягве. Часто до цього імені додавалось Цебаот (Саваоф), яке зустрічається у Старому Завіті 284 рази. У такому разі воно набувало значення “Ягве Воїнств” і впроваджувало ідею, що Бог – могутній захисник і лідер Своїх обраних. У Середні віки та у добу Відродження для тлумачення імені Бога широко застосовувалися кабалістичні підходи, які передбачали глибоке проникнення у ключові тексти Біблії. Цікаво, що інколи ці підходи застосовувались і для тлумачення Нового Завіту. Так, наприклад, Піко делла Мірандола у “*Conclusiones magicae*” (“Магічні висновки”, 1486) показує, яким чином тетраграма YHWH перетворюється на ім'я Ісуса, якщо в неї встатити букву “Шин”. Такі ж операції виконуватимуть і наступні кабалісти, відкриваючи широке поле для різних комбінаторних стратегій [3:128].

У сучасному богослов'ї відчувається тенденція уникати біблійних імен для визначення Бога. Замість них використовуються філософські означення на кшталт Безкінечний, Безумовний, Благо, Абсолют, Ідея. Такий підхід не є новим, оскільки у самому Старому Завіті перераховані атрибути Бога. Сам Господь, проходячи перед Мойсеєм, промовляє про себе: “Бог милосердний і ласкавий, нескорий на гнів, многомилостивий і вірний, що зберігає ласку для тисяч, прощає беззаконня, злочини й гріхи, що не залишає нічого без кари, що карає провину батьківську на дітях й онуках до третього й четвертого покоління” (Вхд, 34, 6–7). Г.Коген, на якого посилається Е. Фромм у праці “Біблійна концепція людини”, зробив спробу поєднати атрибути імені Бога з безпосередньою людською діяльністю, відзначивши факт трансформації цих атрибутів у норми людської поведінки. На його думку “Бог хоче відкрити Мойсею лише результати своєї сутності, а не саму сутність” [Див. 5:61]. Втім

результати сутності безпосередньо пов'язані з самою сутністю, на цьому факті наголошував ще так званий Діонісій Ареопагіт (або Псевдо-Діонісій Ареопагіт – бл. V – поч. VI ст.), який дуже близько підійшов до ідеї безіменності-багатозначності.

На українських теренах цю ідею сповідував Гр. Сковорода (1722–1794). “Очевидна для Сковороди незліченність біблійних і філософських імен Бога” поєднується “з тезою про те, що “высочайшее существо свойственного себе имени не имеет”. Це, на думку О. Сирцової, “підводить філософа до питання про саму можливість осягнення розумом дійсного співвідношення між цією апофатично-катафатичною безоднею й оноματοлогічним єством Бога” [6:93].

У Новому Світі питання про ім'я Боже стає відкритим у зв'язку з дискусією, яку започаткував теолог В. Е. Ченнінг, продовжуючи естафету Просвітництва. Критикуючи ірраціональність кальвінізму з позицій унітаріанського раціоналізму, Ченнінг стверджував, що кожна людина містить в собі ідею Бога. А “оскільки Бог є нескінченним, тому його ім'я не є порожнім звуком. Воно презентує певні чіткі концепції нашого Творця, і ці концепції є надзвичайно важливими” [7:96].

Вже у XX ст. використання імен Божих у Новому Завіті глибоко досліджував О. Ф. Лосєв, який, зокрема, підрахував, що ім'я Боже вживається у цьому тексті у таких значеннях: I. звичайному – 55 разів; II. ейдетичному – 20 разів; III. енергетичному – 39 разів; IV. телеологічному – 63 рази; V. комбінаторному – 177 разів; VI. містичному – 155; VII. немістичному – 55 разів [8:79]. Дослідник наголошував на тому факті, що ім'я Бога є його силою й енергією, є невіддільним від самого Бога, воно вічне, величне, уславлене й жахливе. Воно “захищає від лиха, перемагає колісниці й коней, допомагає досягти спокути. Його вшановує весь світ, воно є благословенним у віках” [9:7].

Біблійний аспект оноματοлогії привертає особливу увагу фахівців на порубіжжі XIX-XX століть. У цей час з'являються численні праці, присвячені Імені Бога. О. Ф. Лосєв коментує деякі з них – роботи Ю. Бемера, Фр. Гізебрехта, Б. Якоба, В. Хейтмюллера, в яких основна увага приділяється текстам Старого Завіту. В цих текстах відбиті загально-людські підходи до тлумачення імені як культу, ритуалу, традиції. Так, наприклад, принцип ототожнення іудейського

вшанування імені із загально-людською вірою в імена є одним із головних для німецького дослідника В. Хейтмюллера, який уважно вивчав книги Нового Завіту. І хоча ці тексти були представлені грецькою мовою, їх почали інтерпретувати з урахуванням давньоєврейської традиції, що дозволило виявити містику імен. І першочерговим висновком стало те, що “віра в ім’я Боже є заповітом” [10:242]

Інший дослідник, Фр. Гізебрехт, “стає на точку зору широкої історії релігії, де ім’я завжди тлумачиться у зв’язку з магічною практикою, а також із посиланнями на єгипетську та вавілонську релігії”. Таке ж загальнолюдське, а не теоретико-філософське значення імені Гізебрехт знаходить у Старому Завіті.

Лосєв підсумовує величезний матеріал досліджень німецького науковця по трьом основним напрямам: **I. Ім’я та його носій. II. Ім’я та той, хто до нього звертається. III. Ім’я та світ** [1:242–243]. Перший напрям поєднує три аспекти впливу імені на свого носія: як передбачення (щасливе або нещасливе); як засіб заклинання (для одужання або прокльону); як любовні чари. Сюди також включається спосіб звернення (проти власної волі, або за своєю волею). І всі ці випадки, на думку Гізебрехта, передбачають повну тотожність імені з носієм. Ім’я – то є *alter ego* особистості. Другий напрям зосереджується на розгляді наступних випадків: коли промовляння імені приносить зцілення та силу; коли завдає шкоди, і саме тому виникає табу на імена (у випадку божественних імен; у випадку людських імен; імен тварин; імен речей і предметів). Третій напрям пов’язаний з акцентацією важливості імені Божого для людини, оскільки ім’я Боже є найбільшим у світі джерелом сили, причому сутність імен може впливати на людину і підсвідомо. Тобто можна зробити висновок, що коли перші два напрями підсумовують езотеричні та міфологічні аспекти власного імені у культурно-історичному дискурсі, то вже третій – безпосередньо пов’язаний зі Старим Завітом і власне розглядає питання імені Божого.

У ХХ ст. пробуджується не тільки науково-теоретичний інтерес до божественної ономанології, а й у рамках самої християнської (православної) релігії оформлюється течія – ім’яслав’є, яка, по суті, полягає в особливому вшануванні імені Божого та в його тлумаченні як необхідної, догматичної передумови релігійного вчення. Серед перших представників цього давнього вчення можна назвати: Юстина

Мученика, Василя Великого, Григорія Богослова, Іоана Златоуста, Афанасія Великого, Григорія Ниського, Григорія Паламу. Усі вони, так чи інакше, розвивали положення, які набагато пізніше стануть засадничими для цього вчення. Згідно зі Св. Григорієм Паламою, в акті синергії, поєднанні людської і Божественної енергій, людська енергія знаходить автономію від сутності. Тобто, по суті, ця ідея, яка через віки дала поштовх для розвитку ім'яслав'я, використовувала напрацювання платонізму й неоплатонізму для своїх побудов, але вже у теологічній площині. Найбільший внесок у розвиток ім'яслав'я зробили о. Сергій Булгаков (1871–1944), о. Павло Флоренський (1882–1937) та О. Ф. Лосєв (1893–1988). Усі троє вважали, що навіть звичайне використання Імені в емпіричному мовленні є проявом Божественної енергії. Ім'яслав'є відкидало як абсолютний агностицизм, так і релігійний раціоналізм і наголошувало на понятті абсолютного символізму, згідно з яким “незбагненна сама по собі божественна сутність являється і відкривається у певних іпостасях” [9:14]. Основну ідею цього вчення можна висловити так: “В імені Божому відбувається зустріч людини й Бога” [10:61].

XX століття стало дуже плідним періодом всебічного вивчення текстів Біблії, причому діапазон такого дослідження був надзвичайно широким: богословські трактати, науково-теоретичні та науково-популярні праці, езотеричні, культурологічні твори тощо.

Так, наприклад, досліджуючи мову, міфи, метафори та типологію біблійних текстів у роботі “The Great Code” Нортроп Фрай дійшов цікавого висновку щодо “вищості вербального над монументальним” (тобто матеріальним). І в цій “вищості” він побачив щось подібне до “вищості життя над смертю” [11:200]. Це спостереження певною мірою пояснює факт безсмертності вербального, тобто слова, імені, в езотеричній традиції. Ім'я дійсно переживало тисячі поколінь, і у той час, коли покоління перетворювались на тлін і пил, ім'я залишалось.

Феномен нетлінного імені стає одним із об'єктів дослідження ізраїльського вченого А. Соломоника, який наполягає на першоосновності тлумачень івритської версії Біблії, оскільки “переклад не передає повною мірою значення і конотацію оригінального тексту”. Вчений має на увазі той факт, що коли “Адам називав живі істоти і надавав їм імена, він тим самим вкладав у них душу” [12:6]. Таким чином ім'я ставало невід'ємною приналежністю і

найважливішою складовою того, що нарікалося. Це ще більше підкреслюється додатковим змістовним навантаженням самого слова “Ім’я”, одне із значень якого на івриті – “Бог”. Тобто, те слово, яке “було спочатку” і яке водночас було Богом, було ще й ім’ям. Буття світу почалось з буття імені, надання якого стало реальним включенням у буття, його реальною “присутністю” [Гайдеггер]. Дати ім’я у цьому сенсі означало дати Божественне начало. А. Соломоник посилається на коментарі до згаданого стиха з Біблії, в яких робляться практичні висновки, пов’язані з вивченням мов, пошуками Божественної прамови і “душі” названих предметів” [12:6]. У такому ж напрямку розвивається й думка іншого сучасного вченого А. Р. Жирара, який, зокрема, вважає, що доля Ісуса невіддільна від Слова Божого. Саме тому науковець навіть наголошує, що “Христос та Слово Боже є просто одним й тим самим” [13:181]. По суті така позиція Жирара є сучасним варіантом ім’яславія.

Поряд з науковими розвідками з’являються численні науково-популярні роботи, в яких пропонуються нові підходи в царині Божественної ономанології. У цьому плані неабиякий інтерес становить книга “Символіка людського тіла”. Її автор, французька дослідниця Аннік де Сузнель, вважає себе православним богословом. Для неї Ім’я є Божою суттю, Божою присутністю в кожній людині, і цю сутність слід протягом усього життя пізнавати, щоб осягнути своє Ім’я. На її думку “драма падіння порушила онтологічний порядок. У рамках цієї драми Людина досягла ілюзії набутої цілісності в завоюванні свого Імені, ще не почавши працю внутрішніх шлюбів”. “Розкриття ж Імені, розкриття нової енергії, можливе тільки з вивільнення ІМЕНІ Ягве” [14:105, 226]. Саме тому особлива увага приділяється авторкою імені Божому, оскільки воно пов’язане з Його сутністю і проявами, притаманними Йому.

Прочитання багатьох біблійних імен надало А.де Сузнель можливість по-новому інтерпретувати постать Христа і місію Християнства в цілому. Вона, зокрема, розглядає постаті двох Іуд, “чиє давньоєврейське ім’я Yehouda є власне Іменем Божим, Тетраграмою, до якої додано літеру Daleth. Daleth, “Двері” відповідає числу 4, символу зупинки. Втім, існує ще й інше значення. Зокрема, “Daleth” можна перекласти як “втілення”. У такому разі ім’я Іуда є “чудесним з-поміж усіх імен” та означає, на думку дослідниці, “інкарнація Ягве”, “Ягве вписується в історію”. Розвиваючи цю

думку, А. де Сузнель стверджує, що Христос, “народившись у племені Іуди, четвертого з дванадцяти синів Ізраїлевих, та померши від руки Іуди, останнього з дванадцяти апостолів, є життям між обома цими Дверима, народження і смерті: Життя трансцендентує Історію і в ній втілюється” [14:114]. Таким чином, на переконання дослідниці, зрада Іудою Христа запланована іменем “інкарнація Ягве” і саме тому є не зрадою, а історичною місією.

Розкодування імен двох Йосипів також має для Сузнель символічне значення. З одного боку “Йосип, чоловік Діви, оберігає материнське лоно, матрицю народження Бога, який стає Людиною. З іншого боку, Йосип з Ариматеї підбирає тіло Христа, кладе його в домовину й стереже цю матрицю смерті, що виявляється матрицею Воскресіння, відродження Людини, яка стає Богом. Між ними – Христом, Богом і Людиною – існує досконала єдність неба й землі, їхнє правильне співвідношення. Материнське лоно і могила – це дві “межі” – *Soph* давньоєврейською. Ім’я Йосипа, *Yosseph* (*Yod*, який став межею) походить від дієслова *Yassoph* – “збільшувати”: не може бути ніякого росту, якщо не буде згоди стати зародком і дати себе зловити на необхідний період у межах однієї структури. Тобто імена двох Йосипів свідчать про їхній глибинний вмотивований характер, що повністю узгоджується зі смисловою парадигмою імені Іуда.

У цьому ж контексті на підтвердження своєї думки А. де Сузнель згадує імена двох Іоанів: Іоана Хрестителя з одного боку, та Іоана Євангеліста з другого. Дослідниця відзначає, що “в античності, історичні часи, що передували християнству, шанували бога Януса. Він мав одну голову з двома обличчями – одне старої людини, друге – юнака, його вшановували в дні двох сонцестоянь річного циклу. Дволикий Янус символізував час: обличчя старого – минуле, а обличчя юнака – майбутнє. Єдине обличчя, якого там не було, це обличчя теперішнього, невловимого, нематеріального й позачасового. В особі ж Христа невловиме дає себе упіймати, нематеріальне втілюється, теперішнє стає реальністю, вічне стає історичним”. В оточенні обох Іоанів, Іоана Хрестителя, “старого чоловіка”, і Іоана Євангеліста, який символізує становлення, та про якого Вчитель говорить загадково, так, ніби Він указує, що він уже звершився, Христос є “миттю”. “Мить – це вузловий момент Людини. Теперішнє, пов’язане присутньо з вічністю, є носієм абсолютного” [14:114–116].

Сузнель наполягає на символічному й міфологічному тлумаченні

біблійних імен не тільки у дискурсі онтогенезу, а й філогенезу. Кожний герой біблійного наративу є не лише індивідом, носієм своєї власної долі, свого власного імені, психологічних рис. Він водночас є втіленням Адама, тієї людини, що спокутує свій гріх і повинна вчитися бути дійсною Людиною, яку було створено за образом Бога і яка включається у процес історії людства. Цікавим з такої точки зору є ім'я Яків, що на давньоєврейській означає *Aqev* – “п'ята”. Саме захопившись за п'яту свого старшого брата Ісава він народжується на світ. Написання імені Яків як *Yaakov*, тобто з попередньою літерою *Yod*, що передує слову “п'ята”, дозволяє де Сузнель припустити, що в Якові “п'ята поєднується з головою” і це свідчить про те, що в Якові єврейський народ досягне свого царствування. Людина віднайде “свій божественний вимір”. Отримавши в обмін на їжу право первородства, Яків тепер отримує “всю владу на спадщину Ісака. Нова людина витіснила стару людину. Давньоєврейською “витіснити” має той самий корінь *Aqev*. З іншого боку, *Aqev* є близьким до слова *Iqar*, що означає “rasine” (корінь), тобто “той, хто в роду”. Не даремно пророк Ісайя каже про нього: “Яків у майбутньому пустить коріння, розквітне Ізраїль і пагони пустить, і поверхню всесвіту плодом наповнить” [14:150–153].

Так само ім'я Ной – *Noah*, чий давньоєврейський корінь пов'язаний з поняттями “вести”, “відпочинок”, “втіха” й “каяття”. Покликання Ноя записане в його імені: він розкаюється, втішає і веде до спокою, який є станом “подібності”, станом бого-людського шлюбу. Побудувавши ковчег, що є дуже важливим словом, оскільки містить у собі всю сукупність алфавіту, за виключенням *Aleph*, та у символічному плані означає всі сотворені енергії, Ной збирає всі свої енергії: тварин, живих істот (*Naioth* давньоєврейською). Ці “тварини” Сузнель вважає “енергетичними полями різних земель, що їх Ной має пошлюбити у своєму ковчезі, тобто у самому собі” [14:191–193].

Аналіз біблійних імен, проведений А. де Сузнель, становить неабиякий інтерес, хоча підходи і тлумачення дослідниці, мабуть, не варто розглядати як цілковито беззаперечні. Втім саме принципи інтерпретації дозволяють зрозуміти щось важливе не лише про біблійних героїв, а й про нас самих. Такі підходи відбивають якісно новий рівень нашого сприйняття, начебто традиційного й усталеного. Тобто ім'я стає метафорою можливого піднесення людини до усвідомлення свого Імені.

Біблійний дискурс щодо Імені Божого підсумовує весь езотеричний і міфологічний досвід, перетворює поняття імені в абсолют, тобто дозволяє зробити висновок про обґрунтованість Абсолютного імені як правильного, зразкового та істиного. Таким чином у рамках іудео-християнської традиції чітко й рельєфно оформлюється онтологічний смисл та універсальний характер імені. Таке творче тлумачення цього феномену закладає методологічне і проблемно-тематичне підґрунтя для універсалізації духовно-культурного діалогу та більш глибокого вивчення літературного антропоніма.

ЛІТУРАТУРА

1. *Лосев А. Ф.* Вещь и имя / Алексей Федорович Лосев // Имя : Избранные работы, переводы, беседы, исследования, архивные материалы / [сост. и общ. ред. А. А. Тахо-Годи]. – СПб. : Алетейя, 1997. – С. 168–245.
2. *Герасимчук В.* Имя Божье как одна из форм ветхозаветной теофании [Электронный ресурс] / Вячеслав Герасимчук // Альманах “Богомыслие”; [отв. ред. С. В. Санников; ред. Л. А. Голодецкий]. – Одесса : Одесская богословская семинария, 2000. – № 9 – Режим доступа до матеріалу : http://odessem.com/publishing/bogomyslie_09_01.html; <http://monotheism.narod.ru/onoma.htm>.
3. *Эко У.* Поиски совершенного языка в европейской культуре / Умберто Эко; [пер. с итал., прим. А. Миролубовой; ред. В. Петрова]. – СПб. : Александрия, 2007. – 423 с.
4. *Сирцова О. М.* Апокрифічна апокаліптика: Філософська екзегеза і текстологія: з виданням грецького тексту Апокаліпсиса Богородиці за рукописом XI століття *Ottobonianus* / Олена Михайлівна Сирцова. – К. : Вид. дім “Киево-Могилянська Academia”; Вид-во “Пульсари”, 2000. – 326 с.
5. *Фромм Э.* Библейская концепция человека [Электронный ресурс] / Эрих Фромм; [пер. с англ. Е. Толстой] // Проект Елены Косиловой. – С. 60–70. – Режим доступа до матеріалу : <http://kosilova.textdriven.com/narod/studia2/fromm.htm>.
6. *Сирцова О. М.* Філософська етимологія Г. С. Сковороди. Ім'я Бога / Олена Михайлівна Сирцова // Сковорода Григорій. Дослідження, розвідки, матеріали : зб. наук. пр. – К. : Наук. думка, 1992. – С. 90–99.
7. *Channing W. E.* The moral argument against Calvinism // A Nineteenth Century American Reader / ed. by I. Inge/ – Washington : D.C. United States Information Agency, 1993. – P. 93–96;
8. *Лосев А. Ф.* Заметки об употреблении имени Божия в Новом Завете / Алексей Федорович Лосев // Лосев А. Ф. Имя : Избранные работы, переводы, беседы, исследования, архивные материалы / [сост. и общ. ред. А. А. Тахо-Годи]. – СПб. : Алетейя, 1997. – С. 79.
9. *Лосев А. Ф.* Имяславие / Алексей Федорович Лосев // Лосев А. Ф. Имя : Избранные работы, переводы, беседы, исследования, архивные материалы / [сост. и общ. ред. А. А. Тахо-Годи]. – СПб. : Алетейя, 1997. – С. 7–17.
10. *Лосев А. Ф.* Тезисы об имени Божиим / Алексей Федорович Лосев // Лосев А. Ф. Имя : Избранные работы, переводы, беседы, исследования, архивные материалы / [сост. и общ. ред. А. А. Тахо-Годи]. – СПб. : Алетейя, 1997. – С. 56–61.
11. *Frye N.* The Great Code. The Bible and Literature. – N.Y. : Harcourt Brace Jovanovich Publishers, 1982. – 261 p.
12. *Соломоник А.* Философия знаковых систем и язык / Абрам Соломоник; [ред. Г. Холявский]. – [2-е изд., испр. и доп.]. – Минск : МЕТ, 2002. – 408 с.
13. *Girard R.* The Girard reader / ed. By J. Willsams. – N.Y. : A Crossroad Herder Book, 2000. – 310 p.
14. *Сузнель А. де.* Символіка людського тіла / Аннік де Сузнель; [пер. з франц. З. П. Борисюк; наук. ред. Л. О. Масих; наук. консульт. А. Аржаковський]. – К. : Знання–Прес, 2003. – 566 с.

ЗМІСТ

<i>Андрієвська В. В.</i> Деградація комунікації у франкомовному драматургічному дискурсі абсурдизму (на прикладі п'єси Е. Йонеско “ <i>La Cantatrice chauve</i> ”)	3
<i>Андрійченко Ю. В.</i> Специфічні риси емотивного фону в художніх текстах	11
<i>Антонюк М. О.</i> Давньоанглійська орієнтаційна метафора (на прикладі опозиції “ <i>ВЕРХ – НИЗ</i> ”)	16
<i>Байоль О. В.</i> Мовленнєва репрезентація теми <i>УВЕДЕННЯ В ОМАНУ</i> (на матеріалі драматургічних творів зрілого періоду Теннессі Вільямса)	24
<i>Бекетова О. В.</i> Публічне мовлення як особливий вид аргументативного тексту	32
<i>Біла К. В.</i> Динаміка афіксального словотвору у словниковому складі французької мови доби Відродження	41
<i>Бондаренко В. В., Боцман А. В.</i> Прототипова модель англомовних фармацевтичних текстів-інструкцій до вживання лікарських препаратів	50
<i>Бондарєва Н. О.</i> Комунікативні різновиди висловлювань-порад української мови	61
<i>Бутова І. С.</i> Роль алюзії в гуморі Барака Обама та Віктора Ющенка	72
<i>Вакуленко М. О.</i> Транслітерація українських назв у міжнародному спілкуванні	84
<i>Васильчук Л. Ф.</i> Формальні і семантичні аспекти варіювання фразеологізмів-дериватів у контексті лексикографії	97
<i>Володіна Т. С.</i> Семантична класифікація полісемічних відіменникових префіксальних дієслів сучасної німецької мови	103
<i>Галицька О. Б.</i> Вираження процесу формування знання в сучасному німецькомовному науковому дискурсі	110
<i>Гарєєва М. Р.</i> Міждисциплінарні дослідження стереотипу в сучасній науковій парадигмі	120
<i>Гаценко І. О.</i> Типологічне зіставлення ономотопей у сучасному мовознавстві	129
<i>Гетьман З. О.</i> Засоби вираження актуалізації в іспанському розмовному мовленні	136

Головко О. Б. Лексична об'єктивація тимчасових ознак концепту <i>РУХ</i> у сучасній іспанській мові	142
Горенко О. П. Біблійний ономастикон як синтез онтологічного та гносеологічного	149
Дмитракова Н. Ю. До співвіднесеності теми діалогу з соціокомунікативним статусом мовця	160
Дойчик О. Я. Лінгво-стилістичні особливості концептуалізації людської екзистенції у романах Джуліана Барнса “ <i>A History of the World in 10 ½ chapters</i> ”, “ <i>Metroland</i> ”, “ <i>Staring at the Sun</i> ”	172
Дружб'як С. В. Термінологічні архаїзми та історизми як прояви мовної еволюції (на матеріалі німецької економічної термінології)	183
Захарченко Н. В. Стилістичні функції риторичного питання в полемічних трактатах Мартіна Лютера	191
Іванова О. Ю. Націоналізм та мультилінгвізм: роль ідеології у відродженні власної мови	202
Ищенко Н. Г. Лексичне значення словотвірних синонімів	213
Клименко О. С., Рудницька Н. М., Кузнєцов А. Ю. Особливості перекладу тексту мюзиклу Е. Вебера “ <i>The Phantom of the Opera</i> ” українською та російською мовами	219
Ковальова Т. П. Синтез мистецтв: взаємодія літератури і музики (на матеріалі роману Т. Моррісон “ <i>Джаз</i> ”)	225
Колодій Б. М. Американський сленг і деякі проблеми його перекладу українською мовою	234
Копильна О. М. Мовна оригінальність у творах О.Генрі як перекладознавча проблема	242
Korbozerova N. M. <i>Constituientes del análisis gramatical</i>	249
Костик О. І. Модельна фраза, ідіоматичність та її структурне оформлення	253
Кривенок Ю. С. Бінарні опозиції у структурі паратексту: семантико-прагматичний аспект (на матеріалі передмови до роману Оскара Уайльда “ <i>Портрет Доріана Грея</i> ”)	264
Кушнір О. П. Нерівно-силабічні члени ритмічної строфи в іспанських прислів'ях і приказках	271
Локота О. П. Аббревіація як особливий спосіб утворення термінів у турецькому дипломатичного дискурсі	281

Магушинець І. І. Латинська мова пізнього Середньовіччя на Апеннінському півострові	287
Малиновська Г. Р. Національні особливості вербалізації концепту ГРОШІ (на матеріалі паремійного фонду української і англійської мов)	295
Медчук І. В. Словникова стаття як одиниця енциклопедичного дискурсу	308
Михайленко В. М. Табуйована лексика в текстах реклами	315
Михайленко О. П. Іншомовні елементи у термінологічній системі української мови	322
Моїсеєнко О. Ю. Етнокультурні особливості символізації фауни в англійській картині світу народів східної Африки	332
Моренець І. М. Семантичні особливості та функціонування деномінальних дієслів, утворених за допомогою суфікса <i>-e-(a)-</i> в сучасній іспанській мові	343
Ніколенко А. Г. Лексико-семантичний аспект багатокомпонентних термінів та їх переклад	350
Осадча Ю. Б. Особливості функціонування й сутнісні характеристики арабської медичної термінології	361
Охріменко В. І. Модальне значення проблематичної достовірності у висловленнях імплікації дій / перебігу подій (на матеріалі італійської мови)	368
Пилипенко Р. Є. Метафоричні репрезентації концепту пам'ять (на матеріалі німецькомовних фахових текстів)	378
Пілик В. В. Інфраструктурні компоненти речення у турецькій газеті	384
Плоткіна М. Г. Місце констативів у прагматичному просторі роману (на матеріалі складних речень романів Дж. Остін)	394
Пригодій С. М. Перекладацька аберація	404
Рудківський О. П. До проблеми визначення фонемної приналежності німецьких приголосних [x], [X] і [ŋ]	415
Ситдикова І. В., Дубровіна А. В. Фонографічні особливості мови SMS-повідомлень та Інтернету у Франції	424
Сіленко Н. В. Функціонально-семантичні особливості категорії модальності в турецькому рекламному тексті	433
Слінецька В. Д. Лексична довжина англійських інтрагалузевих термінів штучного інтелекту, матеріалознавства, аерокосмічних технологій та фінансово-економічної справи	441

Столярова А. А. Прагматична зумовленість використання дієслівних категорій способу, часу та стану в новогрецьких законодавчих текстах	449
Толчєєва Т. С. Характер сполучуваності абстрактних імеників у неблизькоспоріднених мовах	461
Турчин В. В. Англійські запозичення та сьгоднішні проблеми пуризму у німецькій мові	472
Угрин Т. В. Французька соціолінгвістика: сучасний стан та перспективи розвитку	479
Фу Цзін. Запозичений концепт ФЕН-ШУЙ в російській мовній картині світу	487
Хайчевська Т. М. Використання невербальних графічних засобів експресії у французькій прозі ХХ-ХХІ століть	496
Харченко О. В. “Satiric News” як одне з джерел сучасного американського дискурсу комічного	507
Цимбалістий І. Ю. Морфологічні ознаки іспанських усічених слів	520
Чернишова Ю.О. Герменевтичний підхід до перекладу сучасних релігійних текстів	532
Шевлякова М. В. До проблеми аналітизму італійського дієслова (на матеріалі “Божественної Комедії” Данте)	542
Юрковська М. М. Культурні явища у гуморі сучасних англомовних анімаційних фільмів	550
Яременко Ю. А. Лінгвокультурологічні проблеми терміна та дефініцій	559
Зміст	568
Contents	572

CONTENTS

<i>Andrijevskaja V. V.</i> The degradation of the communication in the French dramatical discourse of the absurd (<i>on the material of the play of E. Jonesco “La Cantatrice chauve”</i>)	3
<i>Andriychenko Y. V.</i> Specificity of language’s representation of emotive background of literary texts	11
<i>Antonyuk M. O.</i> Old English Orientational Metaphor (<i>on the Material of the “Up-Down” Opposition</i>)	16
<i>Bailleul O. V.</i> Speech representation of the theme <i>DECEIVING</i> (<i>on the material of the later plays by William Tennessee</i>)	24
<i>Beketova O. V.</i> Public speech as a special art of argumentation text	32
<i>Bila K. V.</i> Dynamics of affix derivation in the vocabulary of the French language of the Renaissance	41
<i>Bondarenko V. V., Botsman A. V.</i> The Prototypical Model of English Pharmaceutical Leaflets	50
<i>Bondareva N. O.</i> Communicative variety of expressions of advice in the Ukrainian language	61
<i>Butova I. S.</i> Allusion role in humor of Barack Obama and Victor Yushchenko	72
<i>Vakulenko M. O.</i> Transliteration of ukrainian names in international communication	84
<i>Vasylchuk L. F.</i> The Formal And Semantic Aspects Of The Variation Of Phraseologism-Derivatives And Their Lexicographical Reflection	97
<i>Volodina T. S.</i> “Semantic Classification of Polysemantic Denominative Prefixal Verbs of Modern German”	103
<i>Halytska O. B.</i> The expression of the process of knowledge formation in modern German-language academic discourse in linguistic problems	110
<i>Garyeyeva M. R.</i> Interdisciplinary research of stereotypes within the new scientific paradigm	120
<i>Gatsenko I. O.</i> Tipologic comparison of onomatopoeias in modern linguistics	129
<i>Guetman Z. O.</i> Actualization means in colloquial Spanish	136
<i>Golovko O. B.</i> The lexical objectivation temporal peculiarities of the concept of <i>MOVEMENT</i> of modern Spanish	142

Horenko H. P. Biblical onomasticon as a synthesis of ontological and gnosiological characteristics	149
Dmytrakova N. Y. On the relationship between the topic of dialogue and the speaker's sociocommunicative status	160
Doichyk O. Y. Linguistic and stylistic peculiarities of the conceptualization of human existention in J. Barnes' novels "A History of the World in 10 ½ chapters", "Metroland", "Staring at the Sun"	172
Druzhbyak S. V. Terminological archaisms and historisms as a language evolution (based on German economic terminology)	183
Zakharchenko N. W. Stylistic facilities of rhetorical question in polemical treatises of M. Luther	191
Ivanova O. Y. Nationalism and multilingualism: the ideology paper in the proper language revival	202
Ischenko N. G. Lexical meaning of the wordbuilding synonyms	213
Klymenko O. S., Rudnits'ka N. M., Kuznetsov A. Y. Translation Peculiarities of the Text of A. Weber's Musical "The Phantom of the Opera"	219
Kovalyova T. P. Синтез мистецтв: взаємодія літератури і музики (на матеріалі роману Т. Моррісон "Джаз")	225
Kolodiy B. M. American Slang and Some Problems of Its Translation	234
Kopylna O. M. Stylistic inimitability in O'Henry's stories as translation problem	242
Korbozerova N. M. The parts of grammatical analysis	249
Kostyk O. I. Model phrase, idiomatic and structural building	253
Kryvenok Y. S. Binary Oppositions in the Paratext: Semantic-Pragmatic Approach (in the Preface to the Novel "The Picture of Dorian Gray" by Oscar Wild)	264
Kushnir O. P. Members of irregular syllabic-rhythmic verse in spanish proverbs and saying	271
Lokota O. P. Abbreviation as the Way of Terms Formation in Turkish Diplomatic Discourse	281
Magoushinets I. I. The Latin language of the Late Middle Age in the Apennines	287

Malynovska H. R. National peculiarities of verbalization of the concept “MONEY” (<i>based on the paroemia fund of the Ukrainian and English languages</i>)	295
Medchuk I. V. The Entry as the Unit of Encyclopedic Discourse	308
Mykhailenko V. M. A taboo vocabulary in publicity texts	315
Mykhailenko O. P. The foreign elements in terminological system of Ukrainian language	322
Moiseyenko O. Y. The Ethnocultural Peculiarities of the Fauna Symbolization in the English Language Picture of the World of the People of East Africa	332
Morenets I. N. semantic particularities and the functions of the denominal verbs formed with the suffix -e-(a) in modern Spanish	343
Nikolenko A. G. Lexical and Semantic Aspect of Multi-component Terms and Their Translation	350
Osadcha Y. B. Features of functioning and essence descriptions of Arabic medical terminology	361
Okhrimenko V. I. Modal meaning of problematic trustworthiness in the utterances of actions / events implications	368
Pylypenko R. E. Metaphorical representations of the concept MEMORY (<i>on the basis of German texts for specialized purposes</i>)	378
Pilyk V. V. Infrastructure of sentences in publicistic text of Turkish language	384
Plotkina M. H. Place of Constatives in Pragmatic Space of Novel (<i>on the Material of the Composite Sentences of Jane Austen’s Novel “Persuasion”</i>)	394
Prigodey S. M. Translator’s aberrations	404
Rudkivskyy O. P. To the Problem of the Determination of the German Consonants [x], [X], [h] Phonemic Belonging	415
Sitdikova I. V., Dubrovina A. V. Phonograph features of language of SMS and Internet in France	424
Silenko N. V. Functional-semantic features the category of modality in the Turkish advertising text	433
Slipets’ka V. D. Lexical Length of English Intradomain Terms of Artificial Intelligence, Metal Processing, Aerospace Technologies, Finance and Economics	441

<i>Stolyarova A. A.</i> Pragmatic Factors in the Use of the Verb Categories of Mood, Tense and Voice in the Modern Greek Legislative Texts	449
<i>Tolcheyeva T. S.</i> Характер сполучуваності абстрактних імеників у неблизькоспоріднених мовах	461
<i>Turchin V. V.</i> Borrowings from English and purism in the modern German language	472
<i>Ugryn T. V.</i> Sociolinguistics in France: present-day situation and perspectives	479
<i>Fu Tzyn.</i> Borrowed concept FENG-SHUI in Russian linguistic picture of the world	487
<i>Khaichevska T. M.</i> Usage of Non-Verbal Graphic Means of Expression in the French Prose of the XX–XXI Centuries	496
<i>Kharchenko O. V.</i> Satiric news” as one of the sources of modern American comic discourse	507
<i>Tsybalistyy I. Y.</i> Morphological features of Spanish contracted words	520
<i>Chernyshova Y. O.</i> Hermeneutic approach to a translation of modern religious texts	532
<i>Shevlyakova M. V.</i> On the analytism of Italian verb (<i>based on the material of Dante’s “Divine Comedy”</i>)	542
<i>Yurkovska M. M.</i> Cultural phenomena in the humor of modern english-speaking animated cartoons	550
<i>Yaremenko Y. A.</i> Dimensions of mentality: ethnic image of space of the Ukrainians and Western-Europinians	559
<i>Zmist</i>	568
<i>Contents</i>	572